

FRANCESC ESPAÑOL COLL

Neix a Valls (Alt Camp) el 8 d'octubre de 1907. Mor a Barcelona el 29 de juny de 1999.

Doctor en biologia i entomòleg especialista en coleòpters cavernícoles ibèrics i nord-africans, en especial Caràbids i Catòpids. Màxima autoritat en Tenebrionids de la mediterrània i Anòbids a nivell mundial.

Personalitat emblemàtica i referent del Museu de Zoologia de Barcelona (actual Museu de Ciències Naturals), al que va estar vinculat des de 1923 i del que va ser Regent d'Entomologia de 1932 a 1939, després, director en funcions i, a partir de 1966, director titular, càrrec que va desenvolupar fins que es va jubilar el 1977.

1981. El Dr. Francesc Español a l'avenc de Sant Gervàs (Pallars Jussà, Lleida).

1931. Español (dret amb vestit clar) al Museu de Zoologia.

1945. Expedició espeleològica a la serra d'Aralar (Nafarroa). Español (dreta amb camisa blanca) amb Ramon Margalef, Josep Mª Thomas, Joaquim Mateu i altres.

1946. Amb J. Mateu prop de l'avenc d'Olèrdola (Alt Penedès, Barcelona).

Va ser un dels fundadors del GES del Club Muntanyenc Barcelonès i membre de l'ERE del Centre Excursionista de Catalunya.

El 1923, en una excursió al massís de Garraf, coneix el Dr. Ricardo Zariquiey Cenarro, científic destacat pels seus estudis biospeleològics i molt relacionat amb els experts més importants de l'època. Aquesta trobada marcarà la seva faceta de naturalista.

Aquell mateix any, amb només 17 anys, du a terme la seva primera exploració a la cova d'en Traça (Cabra del Camp, Alt Camp), on recull una sèrie de coleòpters cavernícoles que resulten ser una nova espècie: *Speophilus espanoli* Jeannel 1930.

Aquest fet representa un gran estímul i consolida el seu interès per la recol·lecció i l'estudi de la fauna de les cavitats, incentivant també la seva activitat espeleològica, que mantindrà fins el 1974.

El 1924 inicia la col·laboració amb el Laboratori d'Entomologia del Museu de Zoologia de Barcelona a través de l'ornitòleg Joan Maluquer Rosés, una de les moltes personalitats amb les quals Español es relacionarà, com ara en Ricardo Zariquiey, Enric Balcells, Joaquim Mateu o Pius Font i Quer, un dels naturalistes més brillants del moment.

El primer treball sobre fauna cavernícola el publica a la revista Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (1934) i el dedica als coleòpters cavernícoles de Sant Llorenç del Munt. La primera comunicació científica que presenta en un congrés (*VI Congreso Internacional de Entomología de Madrid*, 1935) descriu un nou coleòpter caràbid de la cova d'en Ramé de Llaberia (Tarragona).

Tot i aquest evident interès per les ciències naturals i la biospeleologia es llicenciarà en farmàcia el 1935, si bé no exercirà mai.

1953. Español amb L. Chopard, J. Mateu, H. Coiffait i altres participants al Congrés Internacional d'Espeleologia a París.

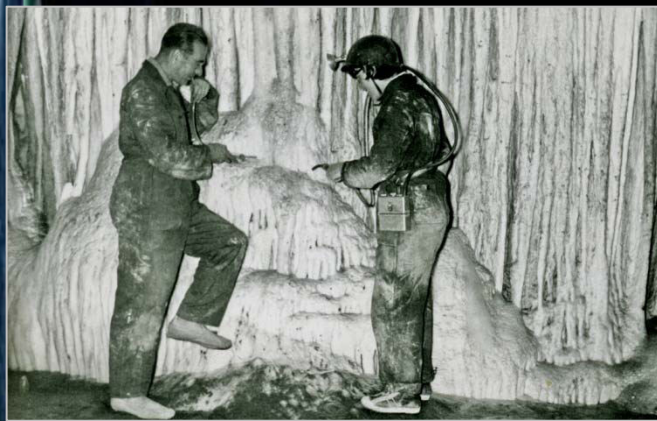

1948. En una de les exploracions biospeleològica amb J. Mateu Vallirana (Barcelona). Foto: Negre.

1951. IX Congrés Internacional d'Entomologia, a Amsterdam. Español, la senyora d'Agenjo, G. Ceballos i R. Agenjo.

1962. Español amb un company a la cova de Pozalagua (Ranero, Gipuzkoa).

1965. Amb Montserrat Ubach i Joan Pintó a la cova de Les Encantades (Cambrils) durant l'Operació Solsonès.

1966. Els més importants coleòpters descrits per Español. Esquerra: *Subilsia senenti* Esp. 1967, del Marroc. Dreta: *Ildobates neboti* Esp. 1966, de Castelló. Foto: S. Montagut.

El 1945 inicia les seves expedicions espeleològiques a la serra d'Aralar (Nafarroa), juntament amb J. Mª Thomas, R. Margalef i J. Mateu, tots ells de Barcelona, i amb Laborde, Gómez de Larena, Ruíz de Gaona i els germans Elósegui.

Seguiran les de 1947 i 1949 a les serralades de Urbasa-Andia, Leide i Labia i moltes altres campanyes arreu de Catalunya, Osca, País Valencià, País Basc i serra de Cazorla (Jaén), amb J. Mateu i A. Cobos. També destaquen la de 1972 al Rif, Safi i el Gran Atlas. En total unes 1.700 cavitats al llarg de més de 50 anys d'activitat espeleològica.

1966. Camí de la cova Cerdanya, (Pina, Castelló).

1967. Cova de Sant Salvador (Bonansa, Osca). Foto superior: Español amb M. Ubach recollint fauna.

Inferior: sortint de la cova, amb M. Ubach, Oleguer Escolà i Lluís Auroux.

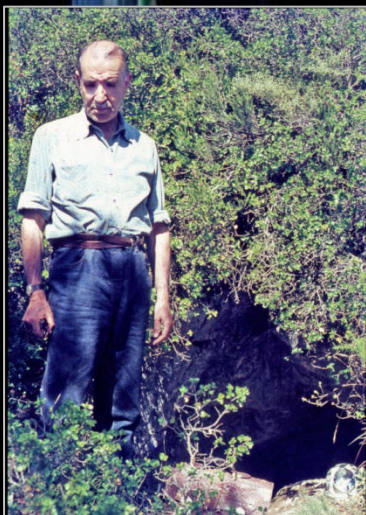
1968. A la boca de l'avenc d'en Serenge, (Cabanes, Castelló), amb Agustí Meseguer, Isidre G. Urgellés i Ll. Auroux.

1969. Conservant el material recol·lectat a la cova de les Meravelles (Cocentaina, Alacant).

Entre les nombroses iniciatives del Dr. Español, en les quals van participar molts dels seus deixebles interessats per la biologia subterrània, citem les reunions periòdiques de la Comissió d'Estudis Zoològics del CSIC, iniciades el 1953 i que, a partir de l'any següent, comptarien amb la col·laboració del Dr. Enric Balcells fins el 1980.

El 1958 va fundar al Museu la revista *Miscelánea Zoológica* que representaria una valuosa eina de difusió científica i l'oportunitat de publicar els primers treballs de molts dels seus deixebles. Una altra de les iniciatives del Dr. Español dins el Museu va ser la creació, als anys 60, del Departament de Biospeleologia.

1970. A la cova de Janet (Llaberia, Tarragona).

1972. A Casablanca (Marroc).

1975. A Terrades (Girona), amb Isidre G. Urgellés i altres companys.

Anys 70. Amb Isidre G. Urgellés i la seva esposa Nati.

El 1969 va ingressar a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. El seu discurs va tractar sobre la fauna cavernícola d'Espanya i va ser contestat pel Dr. Ramon Margalef.

De 1973 a 1974 va ostentar la presidència de la Institució Catalana d'Història Natural, en la qual va fundar, el 1977, la Comissió de Biospeleologia.

Entre los moltes activitats, citem la seva participació en el Comitè Organitzador del 6è Simposium Català d'Espeleologia-Biospeleologia de Terrassa, el 1977.

Ha descrit més de 400 noves espècies (entre elles, més de 50 cavernícoles) i més de 60 nous gèneres.

1977. 6è Simposium d'Espeleologia-Biospeleologia a Terrassa. Amb Enric Gadea, i Antoni Serra.

És autor de la divisió de l'àrea ibero-balear en districtes biospeleològics (1958). El seu darrer treball *Descripción de Speleotyphlus fadriquei sp. n., con revisión del género (Col. Carabidae)* el va publicar a *Miscel·lània Zoològica* el 1999.

Tota la seva obra, iniciada el 1932 i amb un total de 406 treballs, es relaciona en un recull especial per Sarawak (*Selecció documental*) junt articles que li han dedicat altres autors.

Cal lloar la faceta didàctica del Dr. Español. Les seves explicacions al Museu, en cursets o en activitats de camp eren classes magistrals i una enriquidora font d'ensenyament.

Veure:

Selecció documental.

Distincions.

1981. Homenatge al Dr. Español de la Diputació de Barcelona i la Federació Catalana d'Espeleologia al Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat.

1989. Homenatge a Jacques Negre al seu domicili. Jordi Ribes, Eduard Vives, Oleguer Escolà, Marina Blas, Amador Viñolas, Xavier Bellés, Francesc Español i Joan Vives, entre altres.

Dades i fotografies proporcionades per: Lluís Auroux

Data de publicació: 03.01.2015